

**מהפצות העומק
במלחמת ההתשה
לפרוץ מלחמת
יום הכיפורים**

טיל קרקע-אוויר SA-2. ההתמודדות מול הצבא הסובייטי,
שהפעיל מערכות חדשות, העמידה את הצמרת הביטחונית של
ישראל מול מציאות חדשה. צילום: באדיבות רענן וייס

**בין החלטת ממשלת ישראל לבצע
הפצצות עומק במלחמת ההתשה,
ובין החלטת ברית המועצות לשגר
כוחות משלוח למצרים - יש קשר
ישיר. הדבר הביא להחלטת מצרים
לפתוח במלחמת יום הכיפורים**

יצחק שטייגמן, היסטוריון המתמחה בענייני התיישבות וביטחון. לשעבר רמ"ד מחקר היסטורי בענף לתולדות חיל האוויר

קודם לכן, את עידן המטוסים האמריקניים בחיל האוויר הישראלי.⁵ בשלושת החודשים בין התאריכים 7 בינואר עד 13 באפריל 1970, נערכו 20 מבצעים להפצצת עומק, תחת הכינוי "פריחה", שכללו 80 גיחות של מטוסי פנטום, 8 גיחות מטוסי סקיהוק ועוד כ-50 גיחות סקיהוק ומיראז' להסחה, לממסר ולהגנה אווירית. במהלך המבצעים הותקפו מטרות צבאיות בעורפה של מצרים, ובהן:

- ➔ מפקדות.
- ➔ מחנות צבא.
- ➔ מחסני ציוד.
- ➔ מפעלים.
- ➔ מערכות מכ"ם.
- ➔ סוללות טילי קרקע-אוויר.

כמחצית מן ההפצצות התרחשו במרחב קהיר. האחרות בדלתא, במפרץ סואץ ובמצרים עילית (אזור מנקבר). ההפצצות נערכו בקצב של 1-2 מבצעים בשבוע, כמעט ללא התנגדות מצד המצרים, כאשר חיל האוויר פועל חופשי בשמי מצרים, וכל מטוס נשא עימו בממוצע ארבעה טון פצצות.

בפקודות המבצע נאמר: "חיל האוויר ימשיך ויתקוף יעדים צבאיים עורפיים במצרים, וייוזם מפגשים וקרבות אוויר". ואכן, בשני מקרים התפתחו קרבות אוויר עם מטוסים מצריים שניסו לסכל את התקיפות. במבצע פריחה 8 ב-8 פברואר 1970, במהלך יציאה מתקיפת מחסני הציוד בחלואן וממפקדת הקומנדו באנשאס שבמרחב קהיר, התקרבו אל מטוסי חיל האוויר הישראלי רביעיית מטוסים מצריים מסוג מיג

באוגוסט 2018 ימלאו 48 שנים לחתימת הסכם הפסקת האש בין מצרים וישראל, שהביא לסיימה של מלחמת ההתשה. באמצעות הפעלת חיל האוויר במבצעים עמוק בעורפה של מצרים, ביקשה ישראל להניע את מצרים להפסקת אש, כדי לצמצם את מספר הנפגעים לאורך התעלה. המצרים החליטו להמשיך במערכה הצבאית והפעם באמצעות ברית המועצות, שנטלה על עצמה את הגנת שמי מצרים. מול מעצמת יעל שהפעילה מערכות משוכללות וחדישות כמו טק"א SA-3 ומערכות נ"מ משופרות, לא היה לישראל מענה. התשובה נמצאה לפי שעה בהפסקת אש שתאפשר להיערך לקראת המערכה הבאה.

הכרזה על "חרב אלי-אסתנזאף"

ב-8 במרס 1969 הכריז נשיא מצרים, גמאל עבד אל-נאצר, על מלחמה שנועדה להתיש את ישראל – חרב אלי-אסתנזאף (מלחמת הקזת הרם) ולהביאה לנסיגה מתעלת סואץ. הכנסת חיל האוויר למערכה ב-20 יולי 1969 כ"ארטילריה מעופפת" אמנם צמצמה את מספר הנפגעים לאורך התעלה, אך לא היה בה די.¹ נדרשה פעילות עוצמתית, נועזת ומשמעותית יותר. הפיתרון המיוחל היה בהפצצת מטרות בעורפה של מצרים מתחילת ינואר 1970.

להחלטת הממשלה לבצע הפצצות עומק הייתה משמעות צבאית, משמעות מדינית ומשמעות אסטרטגית, והיא התקבלה אחרי דיונים ממושכים בוועדת שרים לענייני ביטחון. החשש היה מתגובותיהן האפשריות של ברית המועצות ועמדת ארצות-הברית לגביהן:

- ➔ עוזר ויצמן, שזה לא כבר הצטרף לממשלת האחרות הלאומית כנציג הליכוד, תמך בהתלהבות בהרחבת הפעילות האווירית כדי לשנות את אופייה של המלחמה.²
 - ➔ השגריר הישראלי בארצות-הברית, יצחק רבין, ייחס חשיבות רבה להפצצות, שלדבריו משרתות גם את ארצות-הברית ונותנות לה יתרון במגעייהם מול ברית המועצות.³
 - ➔ שר הביטחון משה דיין לא הסתיר את חששותיו מפעולות אלה, וטען שישראל לא מסוגלת להתמודד לברה מול מעצמת יעל. עם זאת, הוא לא שלל אותן ואף העלה אפשרות לתקוף מטרות כלכליות.
 - ➔ הרמטכ"ל חיים בר-לב תמך בהפצצות, שנועדו לסכל מבצע מצרי גדול לצליחת התעלה.
 - ➔ גולדה מאיר, שרק חודשים ספורים קודם לכן החליפה את לוי אשכול בתפקיד ראש הממשלה, תמכה אף היא בתקיפות כשהיא נסמכת בעיקר על עמדת אמ"ן, שהעריך בסבירות נמוכה התערבות סובייטית צבאית במצרים.⁴
- באותה שעה היה חיל האוויר בתהליך של קליטת מטוסי הפנטום F-4E ("קורנס") לשורותיו – "מטוס הקרב המוצלח ביותר של המאה ה-20" – והם פתחו, ביחד עם מטוסי הסקיהוק A-4 שהגיעו שנה

בסוף ינואר 1970 התבססה במצרים החטיבה האווירית הסובייטית הראשונה. ברית המועצות לקחה על עצמה, בשיתוף עם המצרים, את התכנון, הביצוע והפיקוח על הקמת מערכת ההגנה האווירית החדשה

21, באזור מוגן מטילים ובקרבת שדות התעופה המצריים. מערכת הבקרה הפנתה לעברם זוג מטוסי פנטום שהיה במשימות פטרול בסיני. בהמשך הוזנקה מרפידים גם רביעיית מטוסי מיראז' (בשל תקלה המריאו 3 בלבד). בקרבות אוויר שהתפתחו הופלו 2 מטוסי מיג 21 מצריים.

במבצע פריחה 11 ב-26 פברואר, במהלך יציאה מתקיפת סוללת טילים ברוחמים שבצפון הדלתא, הופנתה לעבר כוחותינו רביעיית מטוסי מיג 21 מצריים. זוג פנטום שהיה במשימת חיפוי והגנה הופנה נגד אלה. לזירה הגיעו בינתיים עוד 4 רביעיות של מיג 21. הבקרה מסיני מיהרה, והכניסה לזירה רביעיית מטוסי מיראז' שהייתה במשימת חיפוי באוויר. קרבות אוויר המוניים התפתחו בין 20 מטוסי מיג מצריים ל-5 מטוסים ישראליים, שבמהלכם הפילו טייסי המיראז' הישראליים 3 מטוסים מצריים. סך הכל הופלו 97 מטוסים מצריים בקרבות אוויר במהלך מלחמת ההתשה, לעומת 5 מטוסים ישראליים.⁶

מטוס פנטום בשירות חיל האוויר. ב־18 יולי 1970 נערך חיל האוויר למבצע נוסף להשמדת מערך הטילים בין אסמאעיליה לתעלת סואץ, במה שכונה מבצע "אתגר". צילום: באדיבות רענן וייס

צוותי האוויר בהסבה על הפנטום בארצות הברית 1969. יושבים מימין: יורם אגמון, יצחק פייר, מנחם עיינו, אביהו בן נון, אייל אחיקר, שמואל חץ, רמי הרפז, דוד יאיר, שאול לוי, אהוד חנקין. בשורה ראשונה: המדריכים האמריקנים. צילום: באדיבות יורם אגמון

הסובייטים כחומת מגן מול חיל האוויר הישראלי

הפצצות העומק הכניסו את הציבור המצרי לאווירת מלחמה, המחישו לשלטון המצרי את נחת זרועה של ישראל ואת המחיר הכבד שהם ישלמו אם ימשיכו במלחמה לאורך התעלה. מבחינתו של נשיא מצרים ההפצצות הגדישו את הסאה, והעמידו אותו חסר אונים בהתמודדות מול חיל האוויר הישראלי.⁷ בזיכרונותיו טען שר המלחמה המצרי מוחמד פזוי שהפצצות העומק אף איימו על אמון העם בהנהגתו של נאצר.⁸

בצר לו ערך נאצר ב־22 ינואר 1970 ביקור סודי במוסקבה, אליו הצטרפו אנשי סודו פזוי ועורך עיתון אל־אהראם, מוחמד חסנין היכל. בפני מנהיגי הקרמלין הוא שטח ללא כחל וסרק את המציאות הקשה אליה נקלעה מצרים, בהיעדר יכולת להגן עליה מול חיל האוויר הישראלי העושה בעומקה של מצרים כרצונו. הוא תבע להעמיד לרשותו אמצעי הגנה מתקדמים, לרבות סוללות SA-3 עם יועצים ומפעילים רוסיים; מטוסי מיג 21 מתקדמים וכן מטוסי הפצצה ארוכי טווח, שיאפשרו לו לתקוף מטרות בעורף הישראלי.

נאצר למעשה ביקש מהסובייטים שישמשו חומת מגן מול חיל האוויר הישראלי. בקשותיו היו חסרות תקדים בהיקפן. מאז מלחמת העולם השנייה נמנעה ברית־המועצות מהתערבות בסכסוכים מחוץ לברית ורשה. עם זאת, האיום הסמוי שאם לא ייענה בחיוב הוא יתפטר מתפקידו ויעביר את השלטון לנשיא פרואמריקני, עשה כנראה את שלו. ברית המועצות לא הייתה מסוגלת להישאר אדישה למצוקה של בעל בריתה נאצר, שהפך זה מכבר את מצרים ל"מושבה סובייטית" והעמיד לרשותם נמלים ושרות תעופה למעקב אחרי הצי השישי האמריקני בים התיכון. בנסיבות אלה נעתרה ברית־המועצות לרוב בקשותיו של נאצר, תוך לקיחת סיכון של תגובה אמריקנית לא רצויה מבחינתה.⁹

רכבת אווירית למצרים

כוח המשלוח למצרים, שהיה רחב בהיקפו, קיבל את הכינוי "קווקז" וכלל בתוכו:

- ➔ דיוויזיית ההגנה האווירית מס' 8 ובה 18 גדרות SA-3 המחולקים ל־3 חטיבות (בכל גדרו 4 סוללות, מחלקת תותחי ZSU-23, ויחידות טילי כתף SA-7), שהוצאו ממערך ההגנה האווירית של

מוסקבה על אנשיה, ציודה ומכשיריה.

➔ 3 טייסות עם 95 מטוסי מיג 21 משופרים, טייסים וצוותי קרקע מלאים.

➔ 4 מכשירי מכ"ם מתקדמים מסוג P-15.

➔ 16 אוניות משא סובייטיות לקחו חלק בהעברת כוחותיה של דיוויזיה 8 לנמלי מצרים.

מטוסי מיג 21 פורקו לחלקים, הועמסו על מטוסי תובלה ונשלחו אף הם למצרים. מטוסי התובלה הסובייטים הגיעו למצרים בתדירות גבוהה, לעיתים בקצב של 3-5 מטוסים ליום.

ניכר היה שהם מבקשים לסיים את המבצע במהירות. עם סוללות הטילים והציוד הרב, הגיעו מאות יועצים ומפעילים רוסיים. בסוף ינואר 1970 התבססה במצרים החטיבה האווירית הסובייטית הראשונה, כאשר ברית־המועצות לקחה על עצמה, בשיתוף עם המצרים, את התכנון, הביצוע והפיקוח על הקמת מערכת ההגנה האווירית החדשה.¹⁰

בישיבת מטכ"ל ב־16 פברואר דיווח ראש אמ"ן, אהרון יריב, על רכבת אווירית למצרים הנמשכת מחדש ינואר, והעלה את הסברה שמדובר בהשלמת חלפים למערכת ההגנה האווירית המצרית, שנפגעה כתוצאה מהפצצת מחסני הציוד שלהם. כוונותיה האמיתיות של המעורבות הסובייטית ומגמותיה טרם נודעו.¹¹

בצילום אווירי ב־16 במרס התגלו 16 מחפורות בצורת T לסוללות SA-3 באלכסנדריה, בקהיר ובאסואן, בליווי עשרות יועצים סובייטים. היה זה אישור למידע שהלך וזרם לאמ"ן מתחילת החדש. לוויינים אמריקניים גילו כבר בסוף חודש ינואר מחפורות חדשות במצרים בסימן T שהיו שונות מהמחפורות המוכרות עד כה. הם לא

הדבר משתקף מפרוטוקול של דיון מטכ"ל מ-6 ביולי, בהשתתפות שר הביטחון. ראש אמ"ן הסביר שמדובר במהלך יזום ומתוכנן לפרטי על-ידי הרוסים. לדבריו דובר בפריסה של 12 גדודים (בכל גדוד 4 סוללות) משתי חטיבות דיוויזיית ההגנה האווירית ה-8 המוצבת במצרים, הכוללות סוללות SA-2 משופרות, סוללות SA-3, טילי כתף ותותחי נ"מ מכווני מכ"ם, תוך הקפדה רוסית על תפעול מדויק של מכ"מי הסוללות ויכולת שיגור גדולה של טילים בעת ובעונה אחת. לדבריו מדובר ב"מערך אסטרטגי ממדרגה ראשונה", שבאמצעותו הם מבקשים להתקדם מזרחה לקרבת התעלה ולבטל את העליונות האווירית של חיל האוויר.

שר הביטחון דיין סבר שהמהלך הסובייטי הוא תולדה של הקיפאון במהלך המדיני, והביע סברה שיתכן שיש תיאום בין האמריקנים לרוסים: "הרוסים מכינים צעד צבאי והאמריקנים צעד מדיני". הוא לא סבר שמדובר בצעד מידי המערער את מעמדה הצבאי והמדיני של ישראל, ובהיעדר אמצעים מתאימים לא תמך בפעולה צבאית מיידית וכוללת להשמדת המערך. בהזדמנות זו העלה דיין אפשרות לנסיגת צה"ל מהתעלה, והתבססות בקו חדש מזרחה לו. מפקד חיל האוויר מוטי הוד נתן תמונת מצב קודרת. לדבריו לחיל האוויר חסר מידע ברבר מהותן של סוללות הטילים החדשות: "התנאים בהם משוגרים הטילים שונים מכפי ששוגרו אי פעם. [...] בשבוע זה אנחנו מרגישים לראשונה לחוצים. [...] אנחנו לא יכולים לשבור את המערך הזה בלי לשלם מחיר יקר".

חיל האוויר ניהל במלחמת ההתשה מערכה לשמירת העליונות האווירית בשמי מצרים בכלל ולאורך התעלה בפרט. בכל הקשור לאוויר-אוויר הצלחתו הייתה מוחלטת

הוא ביקש שההייה בתקיפות, שתאפשר לחיל האוויר ללמוד את המערך החדש ולקבל אמצעים מתאימים לפתרון המיוחל. הרמטכ"ל, חיים בר לב, שלל בתוקף את האפשרויות שהעלה דיין לסגת לקו שני. הוא היה בדעה שקו המים הוא הנוח ביותר לצה"ל, וצריך להמשיך ולהחזיק בו. "נטישת קו המים יתפתח לנסיגה כוללת כך שבסופו של דבר נמצא את עצמנו על הקו הירוק". הוא לא המעיט בחומרתו של מערך הטילים החדש, אך למרות הסיכונים והאבדות, סבר שצריך להמשיך ולתקוף את הסוללות הקרמיות כדי לעכב את תנועתם מזרחה.¹⁹

למרות התהיות וההתלבטויות, ב-18 יולי 1970 נערך חיל האוויר למבצע נוסף להשמדת מערך הטילים בין אסמאעיליה לתעלת סואץ, כמה שכונה מבצע "אתגר". מניסיון התקיפה הכושל של 30 ביוני, שונתה שיטת התקיפה ואומצה השיטה האמריקנית – הטלת פצצות מגובה רב ועם מארזים ללוחמה אלקטרונית ("פורים") לשיבוש סוללות הטילים, שהגיעו לאחרונה לחיל האוויר ביחד עם מומחים אמריקנים. פרופיל התקיפה הותאם למארזי ה"א", והמבצע היה גדול – בהשתתפות 20 מטוסי פנטום.²⁰ במהלך התקיפה שוגרו לעבר

סברו שמדובר בהכנות לקליטת סוללות SA-3, ואף לא מצאו לנכון להעביר את המידע לישראל.¹²

עקב הערכה ש"נוצר שינוי מהותי במצב", התכנס המטכ"ל לשיבה ב-23 במרס 1970. ראש אמ"ן תיאר את התהליך שהתרחש: "הסובייטים ביצעו מהלך הונאה מבריק, בעוד הם מנהלים תמרונים מדיניים העבירו סוללות טילים על מפעיליהם למצרים מבלי שהמבצע הלוגיסטי ייודע לסוכנויות הביון של ארצות הברית ושל ישראל". מפקד חיל האוויר, אלוף מוטי הוד, הביע דאגה רבה מהקמת מערך סוללות טילים לאורך התעלה: "זה ממש בנפשונו, חזרנו למצב של 1969 שהארטילריה המצרית פועלת באופן חופשי ומטוסינו לא יכולים לתת מכת נגד".¹³ באמ"ן הצטבר מידע רב על ההכנות למשלוח כוחות למצרים, ועל עבודות עפר מקיפות של מחפורות עבור סוללות טילי קרקע אוויר לא מוכרות. עם זאת, ההפתעה מההתערבות הסובייטית המסיבית במצרים הייתה עבורם, כמו עבור האמריקנים, הפתעה מוחלטת, וספק אם הממשלה הייתה מחליטה לבצע את הפצצות העומק לו הייתה ערה למידע זה בזמן.¹⁴

מתוך רצון שלא להתחכך עם הכוחות הסובייטיים, החליטה הממשלה בחודש מרס לצמצם את היקף הפצצות העומק ולהימנע מתקיפות במרחב של 20 ק"מ מקהיר. כאשר הגיעו בחודש אפריל ידיעות על פעילות מבצעית של טייסי מיג 21 סובייטיים בהגנה על שמי מצרים, החליטה הממשלה להפסיק לחלוטין את הפצצות העומק. ההנחה שהסובייטים מתכוונים רק בהגנה אווירית על אתריה האסטרטגים של מצרים – קהיר, אלכסנדריה ואסואן, התבררה כעבור ימים שגויה.¹⁵

מחודש מאי ואילך אותרו באמצעות פטרולים אוויריים וגיוחות צילום, מאמצים סובייטיים-מצריים לבניית עשרות מחפורות לסוללות טילים, בשני ריכוזים: האחד לאורך הציר קהיר-אסמאעיליה והשני לאורך הציר קהיר-סואץ. מדובר היה במאמץ סובייטי גדול, מהיר ואגרסיבי, בשיטת "המערך המתגלגל", ליצור קו שני של מערך טילים בתחום של 30 ק"מ מזרחית לתעלה.¹⁶ במטכ"ל ובחיל האוויר נדלקו נורות אדומות, וגבר החשש מאיבוד העליונות האווירית לאורך התעלה שהיה תנאי לפעילות אווירית בשמי מצרים. השמדת מערך הטילים ההולך ונבנה לפני זחילתו הסופית לתעלה, הפך למשימה ראשונה במעלה.

ב-30 יוני תקפו שישה זוגות מטוסי פנטום, בשני שלבים, את מערך הטילים הצפופים בין אבר-סואר לסואץ. לעברם שוגרו טילים רבים. שני מטוסי פנטום נפגעו מסוללות SA-3, וצוותיהם נאלצו לנטוש.¹⁷ רמי הרפז, אייל אחיקר ויצחק פיר נפלו בשבי. דוד יאיר חולץ מעומק שטח האויב.

התוצאות היו חלקיות: שתי סוללות הושמדו וסוללה אחת נפגעה. האבדות בצוותי האוויר היו קשות וכואבות, אך התקיפות נמשכו. ב-5 ביולי, במבצע מורכב ומשולב שכלל 60 גיחות תקיפה נגד מטרות שונות לאורך התעלה, שולבה תקיפה של סוללות טילים בפאיר מערב, בהשתתפות ארבעה זוגות של מטוסי פנטום. מטוס אחד נפגע ביציאה מן התקיפה. הצוות של עמוס זמיר ועמוס לויטוב נפל בשבי. בדיעבד התברר, שחלק מן הסוללות שהותקפו היו דמה. מבצע התקיפה לא הוכתר כהצלחה.¹⁸

מבצע "אתגר"

ההתמודדות מול הצבא הסובייטי, שהפעיל מערכות חדשות ולא מוכרות כמו סוללות טילי קרקע אוויר SA-3, העמידה את הצמרת הביטחונית של ישראל מול מציאות חדשה, לא מוכרת ומייסרת.

טילים, בשעה שזוג שני תוקף את המטרה ולאחר מכן הם מתחלפים ביניהם. במהלך התקיפה שוגרו לעבר המטוסים טילים רבים, שפגעו במטוסו של הטייס יגאל שוחט שנפצע קשה ונפל בשבי. הנווט משה גולדווסר נפצע ומת במהלך השבי. מטוס נוסף נפגע אף הוא.²² עבור המצרים, הפלת חמישה מטוסי פנטום ישראלים בהתמודדות מול מערכי סוללות קרקע אוויר, בין 30 יולי-3 אוגוסט 1970, הייתה אירוע מכונן, כהגדרתם זו הייתה "הולדתה המחודשת של ההגנה האווירית", אותה נהגו לציין מדי שנה בשבוע הראשון ביולי.²³

הפסקת האש - כישלון או הקלה?

הפסקת האש ב-7-8 אוגוסט 1970, התקבלה בחיל האוויר ברגשות מעורבים. מצד אחד תחושה של כישלון במשימה להשמדת סוללות הטילים, ומן הצד האחר תחושה של הקלה ביריעת חוסר התוחלת והמחיר הכבד שיירשע עקב המשך הלחימה נגד המערך המצרי-סובייטי.²⁴

מפקד חיל האוויר ביחד עם רוב מפקדי הבסיסים והטייסות תמכו בהפסקת האש, ביריעה שחיל האוויר זקוק לזמן כדי לעבור שידור מערכות. כמו כן עליו להצטייד באמצעי לחימה חדשים, לפתח תורת לחימה התואמת את האיומים החדשים ולשלב אמצעים חדשים בלוחמה האלקטרונית. בנוסף עליו היה להכשיר צוותי אוויר חדשים, ולהתכונן למערכה להשגת עליונות אווירית מעל שדה המערכה העתידי.²⁵

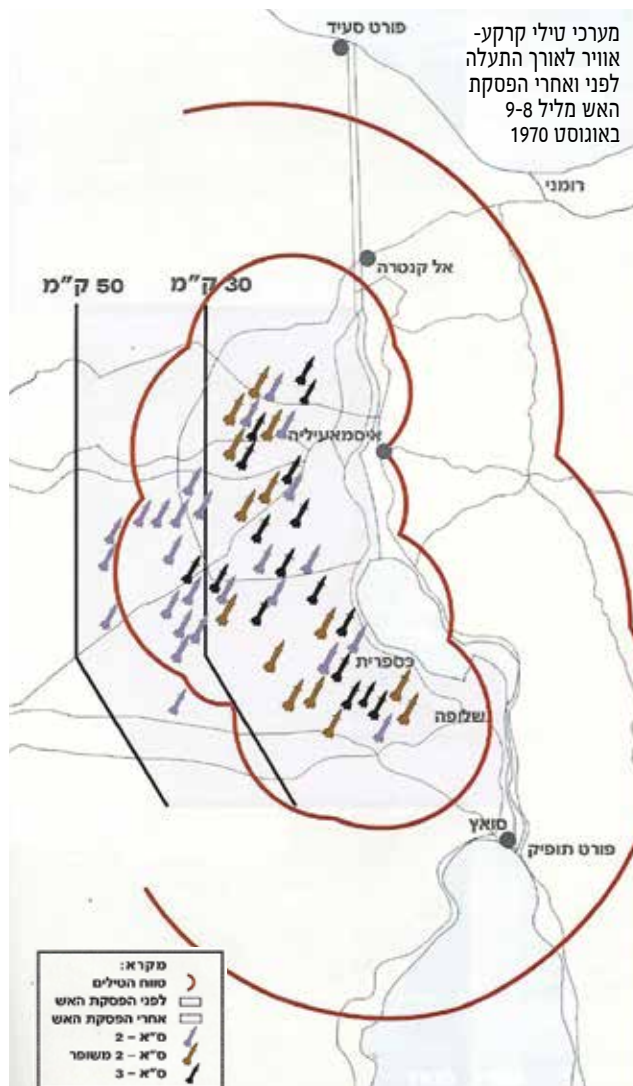
בניגוד לחיל האוויר שיצא בתחושת כישלון ממלחמת ההתשה, עבור המצרים הייתה זו תחושה של הקלה על שמצאה את הדרך להתמודד עם חיל האוויר הישראלי, באמצעות העליונות האווירית שהשיגו לאורך התעלה.²⁶

נמצא קשר ישיר בין החלטת ממשלת ישראל לבצע הפצצות עומק במלחמת ההתשה, להחלטת ברית-המועצות לשגר כוחות משלוח למצרים ולקחת את האחריות להגנתה האווירית, ולהחלטת מצרים לפתוח במלחמת יום הכיפורים.

חיל האוויר ניהל במלחמת ההתשה מערכה לשמירת העליונות האווירית בשמי מצרים בכלל ולאורך התעלה בפרט. בכל הקשור לאוויר-אוויר הצלחתו הייתה מוחלטת. זו הגיעה לשיאה במערכה היוזמה ב-30 יולי 1970 שבה הופלו 5 מטוסי מיג 21 סובייטים. בנושא טילי קרקע-אוויר הוא התקשה להתמודד מול הסוללות החדשות מסוג SA-3 שהציבו והפעילו הסובייטים. בהפסקת האש איבד חיל האוויר סופית את העליונות האווירית לאורך התעלה. לאחר מלחמת ההתשה נמשכה בישראל האופוריה של מלחמת ששת הימים, מלווה בשביעות רצון מכישלוננו של נאצר לסלק את צה"ל ממעוזי התעלה. בהתבסס על הדימוי העוצמתי של חיל האוויר הישראלי בעיני המצרים, פיתח אמ"ן קונספציה שכל עוד למצרים יכולת אווירית לבצע הפצצות עומק בעורפה של ישראל, היא תימנע מלפתוח במערכה נוספת נגד ישראל. מלחמת יום הכיפורים שפרצה 3 שנים מאוחר יותר ב-6 באוקטובר 1973, טרפה את כל הקלפים.²⁷ חיל האוויר נכנס למלחמה בתנאים נחותים וללא השגת עליונות אווירית, שהגבילה את יכולתו להשתתף בלוחמת היבשה. נמצא אפוא קשר ישיר בין סוף מלחמת ההתשה לפתיחת מלחמת יום הכיפורים.

* מתוך הפרק הראשון בספר על חיל האוויר במלחמת יום הכיפורים, הנמצא בתהליכי כתיבה

ההערות למאמר הזה מתפרסמות בסוף הגיליון.

המטוסים עשרות טילים שפגעו במטוסו של מפקד טייסת 201, סא"ל שמואל חץ, וזה יצא מכלל שליטה. הנווט רס"ן מנחם עיני הצליח לצאת מהמטוס, צנח ונפל בשבי. חץ, שלא הספיק לנטוש, נהרג. מטוס נוסף של מפקד טייסת 69, סא"ל אביהו בן נון עם הנווט רס"ן שאול לוי, נפגע באופן קשה, אך צוות המטוס הצליח לנחות בנחיתת חירום בשדה התעופה רפידים.²¹

במבצע "אתגר" הושמדו 6 מתוך 7 סוללות טילים. מתוכן, כך התברר בדיעבד, היו 3 סוללות רמה. ניתן לשער את התסכול בחיל האוויר כשהתברר ש"פורי הקסם" אינם יעילים נגד סוללות SA-3, ושיטת התקיפה הגבוהה גרמה לאבדות.

מעורדים מההצלחה החלקית בהשמדת הטילים, נערך ב-3 אוגוסט מבצע נוסף להשמדת מערך המחפורות והטילים במרחב שבין אביר סואר ואסמאעיליה - מבצע "שיער 265". המבצע התרחש בשני שלבים, ובו 24 גיחות תקיפה של מטוסי פנטום ו-16 גיחות מטוסי סקיהוק. הפעם נבחרה "שיטת הציידים", שאמורה הייתה להתמודד עם מארבי הטילים שהציבו הרוסים במקומות לא מזהים. זוג תוכנן לפטרל ממזרח למטרה, בהמתנה ובתצפית כדי להתריע ולמשוך

